

ПРО РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

ЕЛЬКІН Ю.Г., ВОІНОВ О.П., КРЮКОВСЬКА-ТЕЛЕЖЕНКО С.А.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

Освіта в Україні як цілісна система виступає активним рушієм розвитку всіх сфер суспільства. Тому в сучасних складних умовах вона має бути не просто галуззю, а сферою цілісної суспільної практики.

Система вітчизняної вищої освіти формує спосіб життя суспільства. Вища школа як соціальний інститут суспільного відтворення виступає основним каналом поєднання науки з виробництвом та практикою. Освітній комплекс вищої школи будується з урахуванням наукових досягнень відповідних галузей та спеціальностей. Вони закладаються в суть навчального процесу в сфері своєчасного оновлення змісту освітніх компонентів, трансляції наукових досягнень. Найважливішою соціальною функцією вищої школи є генерація наукових знань у перспективних напрямках та в ефективних формах організації науково-дослідної діяльності професорсько-викладацького складу та науково-технічної творчості здобувачів вищої освіти. Ці особливості вищої освіти визначають її важливу роль у процесі розвитку суспільства і надають актуальності питанню формування державної політики країни з використанням потенціалу вищої школи.

Вища школа своїм громадським призначенням прокладає магістральний шлях соціально-економічних перетворень, а саме формування нового техніко-технологічного устрою, сучасного типу виробництва, наукомісткого, інноваційного, високоефективного, природозберігаючого, який забезпечить вирішення завдання подальшого розвитку суспільства. Ключові напрями такого нового устрою націлені на оновлення та інноваційне перетворення виробництва, сфери економіки, освіти та культури, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, забезпечення надійної оборони країни та створення сучасної інфраструктури всієї соціальної системи життєдіяльності людей.

Для вирішення цих масштабних завдань, які в усій своїй складності постали сьогодні перед українською вищою школою, буде потрібним надійний кадровий супровід. Місія вищої школи полягає в тому, щоб бути системотворчим інститутом реалізації творчих, інноваційних процесів, які відбуватимуться во всіх сферах життя країни. Вища школа покликана бути професійно-підготовчим, науково-освітнім, інтелектуальним, культурно-освітнім центром, визначати перспективні напрями та прогнозні параметри діяльності для влади, бізнесу та громадських структур, формулювати правила

та норми нової економічної та соціальної поведінки.

У нинішніх умовах вибору подальших шляхів розвитку суспільства вища школа як соціальний інститут була і залишається активним суб'єктом політичного життя суспільства. Вона виступає кадровим резервом оновлення та поповнення всіх існуючих і новостворених організацій та структур політичної системи країни та суспільства. Сама політика як наука набула та закріпила свій статус саме у просторі вищої школи.

Сучасний стан освіти потребує подальшої активізації суспільно-політичних зусиль у цьому напрямі, продуманого та відповідального законодавчого та нормативно-правового регулювання. Тому необхідна серйозна концептуалізація та обґрунтування базових положень і принципів осмислення складних і внутрішньо суперечливих процесів соціалізації нових поколінь молоді, що вступають у життя в сучасних непростих умовах.

Виклики сьогодення вимагають у сфері вищої освіти удосконалення управління, змісту, умов, кадрового забезпечення, наукового та інноваційного потенціалу освітньої системи. Проблема взаємодії освітнього сектора та держави носить історичний характер. На шляху співпраці вищої школи з урядом представники університетів ставатимуть політиками і матимуть змогу реалізовувати ідеї, напрацьовані свого часу в академічному середовищі. І навпаки, представники влади приходитимуть в університети й ділитимуться власним досвідом.

Освіта відіграватиме життєво важливу роль у подальшому розвитку суспільства, оскільки вона не лише зміцнює людський капітал у суспільстві, а й сприяє розвитку відповідальних громадян з високими моральними цінностями. Для вищів вкрай важливо проводити дослідження та слугувати центрами змістовних дискусій на суспільно важливі теми.

В умовах, коли в університетах існує нестача фінансування, а держава всі ресурси скеровує на армію і безпеку, й приватні, й державні заклади вищої освіти мають самостійно шукати фінансування, створюючи благодійні фонди для залучення грантів.

Сьогодні в Україні з'являються ініціативи щодо неформального об'єднання українських вищів з метою допомогти талановитим українцям вступити в зарубіжні університети, здобути там освіту й повернутися для відбудови України. Так Альянс українських університетів вже відправив на програми різних рівнів більш, ніж п'ятдесят студентів, які навчаються в провідних університетах Європи.

Співпраця українських вищів, обмін досвідом, впровадження інноваційних ідей забезпечить в майбутньому для української вищої школи високоякісну освіту, реалізує проекти міжнародної співпраці, здійснить реальний вплив

університетів на громаду, забезпечить психологічну підтримку та психічне здоров'я стресованих учасників освітнього процесу, допоможуть державі у її захисті та відбудові.

Важливим завданням на шляху розвитку суспільства є вдосконалення управління в освітній сфері. У розгорнутій та цілісній системі управління та регулювання фінансово-економічній, адміністративній, навчальній напрями беруть на себе окремі сторони масштабного управлінського завдання виведення освітньої системи на новий рівень існування. Освітні послуги, фінансовані бюджетними коштами, об'єднують у собі планові та ринкові властивості, орієнтуючись як у потреби ринку України і попит робочої сили, так і на стратегічні завдання розвитку, не враховані безпосередньою ринковою кон'юнктурою.

Удосконалення змісту освіти залишається основним завданням на шляху розвитку суспільства. За всієї неминучої історичної змінюваності змісту освіти, у ньому виявляється інваріантне ядро – трансльовані духовні цінності і колорит національного духу. Сьогодні виші використовують сучасні стандарти з їх компетентнісним та системним підходом, діалогічними відносинами у навчальному процесі, дистанційним способом взаємодії викладачів та здобувачів вищої освіти, їх новими ролями. Стрімке оновлення знань, неповна можливість відтворити в освітньому процесі змінну науково-інформаційну панораму сучасних знань, призводить до становлення таких явищ, як освіта протягом усього життя, яке набуває нового звучання, з урахуванням тенденцій відновлювального процесу в державі.

Підсумки. Удосконалення освітньої діяльності за умов розвитку суспільства є одним з найважливіших чинників, які впливають на успіх цього розвитку. Оскільки сама вища школа безпосередньо не формує умови свого функціонування, у підтримці необхідних умов, ресурсних джерел великою є роль держави та її взаємодія з вищою школою. Удосконалення кадрового забезпечення є найважливішим сьогодні ресурсом та джерелом розвитку вищої школи. Якість кадрового потенціалу вищів практично визначає якість навчального процесу та результатів науково-дослідної діяльності в них. Удосконалення науково-дослідного та освітнього потенціалу держави передбачає перехід до випереджального інноваційного розвитку. Технічна, економічна, гуманітарна, галузева вища освіта має перейти до підготовки фахівців для базисних виробництв відновленої економіки нашої країни. Для реалізації цієї мети заклади вищої освіти як науково-освітні комплекси мають стати регіональними та національними центрами, що акумулюють передові науково-технічні, соціальні, організаційні технології.